

Декларація європейських юристів на підтримку верховенства права

Ми, представники юридичної професії держав-членів Європейського Союзу та Ради Європи, зустрічаємося у Відні 11 червня 2022 року з нагоди головування Франції в Раді Європейського Союзу та:

Закликаємо поважати принцип верховенства права

Стурбовані посяганнями на верховенство права і на принцип примату права Європейського Союзу в декількох державах-членах Союзу;

Різно засуджуємо повернення війни на європейський континент через напад Росії на Україну та спричинені нею гуманітарні кризи;

Запрошуємо європейські інституції та держави-члени ЄС підтримувати тих, хто шукає допомоги через війну, в тому числі підтримувати країни, які прийняли тисячі українців;

Підкреслюємо, що європейський проект спрямований на досягнення миру на континенті, через верховенство права та повагу до основних прав і свобод;

Наголошуємо на фундаментальній важливості захисту принципу верховенства права та незалежності судової влади та її акторів, включаючи адвокатів та адвокатські асоціації в усіх випадках;

Вимагаємо, щоб принцип верховенства права більше не підлягав навіть найменшим виняткам, у тому числі під час криз;

Підтверджуємо непохитну відданість юридичної професії та юридичної спільноти фундаментальним європейським цінностям поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин, які є цінностями, спільними для держав-членів та європейських країн у суспільстві, що характеризується плюралізмом, недискримінацією, толерантністю, справедливістю, солідарністю та рівністю між жінками та чоловіками;

Наголошуємо на відданості принципам Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та незалежному механізму контролю за дотриманням положень через індивідуальні скарги до Європейського суду з прав людини, які становлять неоціненну спадщину та спільне надбання, що захищає основні права 700 мільйонів громадян 46 держав-членів;

Засуджуємо національні рішення, що підривають ефективність рішень Європейського суду з прав людини та Суду ЄС через національні судові накази, та запрошуємо європейські інституції вжити адекватних заходів протидії таким явищам;

Нагадуємо про істотну роль юридичної професії та юридичної спільноти в цілому у збереженні та реалізації верховенства права, доступу до правосуддя, незалежності судової влади та правової безпеки;

Акцентуємо увагу на важливості забезпечення того, щоб адвокати, судді та прокурори могли виконувати свою роботу незалежно, без втручання, залякування або переслідування;

Проголошуємо свою готовність сприяти зміцненню верховенства права в Європейському Союзі та в межах своїх юрисдикцій, а також розв'язувати проблеми, що стоять перед нашими суспільствами, особливо щодо незалежності судової влади;

Вітаємо європейські ініціативи щодо посилення ефективності верховенства права, і, зокрема, впровадження загального механізму, що передбачає доступ держав-членів до коштів з бюджету ЄС за умови дотримання принципів верховенства права, наведеними Судом ЄС у своєму рішенні від 16 лютого 2022 року, та закликаємо Європейську Комісію імплементувати його;

Пропонуємо інституціоналізувати структурований діалог з ключовими професіями, що забезпечують верховенство права (суддями, адвокатами, журналістами, правозахисниками) для сприяння обміну інформацією та попередженнями про загрози верховенству права.

Підтримуємо ССВЕ у їх запиті до Президії Ради Європейського Союзу щодо структурування регулярного діалогу з юридичною професією через її представників щодо доступу до адвоката та верховенства права.

Пропонуємо створити систему раннього попередження для європейських інституцій про виникнення постійних та/або структурних загроз, що впливають на ці професії.

II. Цифрові технології на службі верховенства права

Наголошуємо, що специфіка судової системи, як складового елемента верховенства права, вимагає гарантій основних прав при цифровізації правосуддя та використання штучного інтелекту, запобігаючи повній автоматизації винесення обов'язкового судового рішення.

Підтримуємо запровадження керівних принципів СЕРЕJ для кращої інтеграції користувача в судову систему;

Погоджуємося з принципами, викладеними у посібнику ССВЕ та Європейського фонду юристів щодо використання штучного інтелекту для юристів та юридичних фірм в ЄС.

Запевняємо у прихильності принципам, викладеним у Європейській етичній хартії про використання штучного інтелекту (ШІ) **в судових системах та їх середовищі**.

Підтримуємо роботу Ради Європи з підготовки юридично обов'язкового документа про штучний інтелект.

Підтримуємо ініціативу Європейського Союзу щодо регулювання високоризикового застосування ШІ, забезпечення ефективного захисту основних прав та закликаємо до конкретних гарантій щодо використання ШІ при здійсненні правосуддя.

Підтримуємо Європейську Декларацію про цифрові права та принципи цифрового десятиліття, яка роз'яснює права європейських громадян на доступ до основних державних послуг, регулює взаємодію з алгоритмами та системами штучного інтелекту для запобігання незаконній дискримінації та порушенням основних прав та підкреслює право на конфіденційність їх зв'язку та на інформації, що знаходиться на їх електронних пристроях;

Просить, щоб юридична професія була залучена і заслухана в підготовці щорічного звіту про прогрес у цифровому десятилітті;

Нагадуємо, що кібербезпека стає центральним питанням під час конфліктів та дипломатичних криз, тим більше, що вона безпосередньо впливає на економічний суверенітет, незалежність та захист прав та професійної таємниці.

Закликаємо Європейський Союз розробити план дій, спрямований на зміцнення кібербезпеки ключових професій у сфері верховенства права та розробити відповідні рішення на рівні ЄС.

III. Щодо необхідного захисту юридичної професії

Вітаємо дебати, організовані під час «Наради з питань юстиції та внутрішніх справ» 4 березня 2022 року, де Міністр юстиції зазначив, що відсутність спільного масиву справ означає більшу гнучкість для прецедентного права.

Висловлюємо жаль з приводу того, що відсутність спільного масиву законодавства унеможливорює посилання на «загальні стандарти» у випадках, коли незалежність адвокатів, в цілому або індивідуально, компрометується або нівелюється.

Запрошуємо Раду Європейського Союзу продовжити свою роботу, у координації з професійними асоціаціями, щодо майбутніх кроків, які можуть бути передбачені для кращого захисту юридичної професії та доступу до адвокатів.

Висловлюємо стурбованість порушеннями свободи здійснення адвокатської діяльності та все частішими порушеннями встановленої законом професійної таємниці у кількох державах-членах;

Відстоюємо позицію, що юридична професія, як захисник свободи, є однією з найбільш вразливих, в контексті ослаблення фундаментальних принципів, професій, і, зокрема, встановленої законом професійної таємниці.

Закликаємо включити в європейський законодавчий документ пункт, що захищає встановлену законом професійну таємницю, від будь-якого, навіть побічного негативного впливу, на її збереження.

Підтримуємо зусилля, які в цей час докладає Рада Європи для розробки обов'язкового міжнародно-правового документа для зміцнення захисту та незалежності юридичної професії.

Закликаємо держави-члени та європейські інституції підтримувати цей документ;

IV. Щодо доступу до закону та правосуддя для переміщених осіб.

Висловлюємо стурбованість зростанням гуманітарних криз в Європейському Союзі та навколо нього;

Вітаємо європейську солідарність та ініціативи, спрямовані на приймання переміщених осіб після збройного конфлікту в Україні та, зокрема, на застосування Директиви 2001/55 про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб;

Вкотре наголошуємо, що невід'ємним елементом верховенства права є право кожної людини на доступ до чіткої правової інформації з метою відстоювання своїх прав.

Закликаємо інституції ЄС підтримувати країни, що межують з Україною, у прийнятті та управлінні мільйонами переміщених осіб.

Вважаємо, що доступ до правової інформації та правосуддя, що надаються незалежними юристами, є компонентом гуманітарної допомоги і повинні бути гарантовані на території держав-членів Європейського Союзу за будь-яких обставин, незалежно від національності або причин, що призводять до переміщення;

V. Щодо розвитку екологічного права як життєво важливого компоненту прав людини

Наполягаємо, що екологічний імператив більше не може надалі ігноруватися і що юридична професія повинна долучитися і супроводжувати, завдяки своїй експертизі, структурні зміни, що відбуваються.

Зобов'язуємося приєднатися до європейських та міжнародних органів для обміну думками щодо кліматичного переходу та брати активну участь у розробці інноваційної нормативної бази для розвитку екологічного права.